

Ernest Mandel

Mao: En revolutionär är död...

Ur *Internationalen* nr 40 1976 (september)

[OBS: I artikeln används den äldre *Wade-Giles-metoden* för transkribering av kinesiska namn. Den började fasas ut av den modernare *Pinyin-metoden* några år senare (1979)]

Mao — namnet står framför allt för den tredje kinesiska revolutionens seger. Det står för störtandet av borgarklassens och jordägarnas makt i världens mest befolkade land, för brytandet av den imperialistiska inringningen av Sovjetunionen, för en grundläggande förändring av styrkeförhållandena i den internationella klasskampen.

Vilka invändningar vi än har mot den byråkratiska regim som idag härskar i folkrepubliken Kina, måste vi bedöma Maos roll i 1900-talets historia först och främst utifrån hans relationer till den samtida världens huvudklasser.

Den tredje kinesiska revolutionens seger, som Mao hade stor del i, är 1900-talets viktigaste händelse sedan oktoberrevolutionens seger i Ryssland. Kina är inte vilket land som helst. Det är ett land som en gång var världens rikaste och mest avancerade — men där den utländska kapitalismens inblandning på 1800-talet hindrade Kina från att utvecklas till en självständig imperialistisk makt.

Tiotals miljoner fattiga bönder och hantverkare utsattes under decennierna för en allt mer out-
härdlig regim av elände, hunger och förödmjukelser. De reste sig gång på gång, alltifrån
Tajpingrevolten till boxarupproret, alltifrån 1911 års revolution till revolutionen 1925/27.

Dessa resningar kunde inte utmytna i några politiska lösningar förrän det fanns en
arbetarklass, tillräckligt stark för att göra anspråk på att ta den politiska och organisatoriska

ledningen för jordrevolutionen. Att krossa imperialismens grepp, modernisera landet, befria bönderna från jordägarnas och ockrarnas ok — detta kunde bara genomföras genom att proletariatet erövrade hegemonin inom den kinesiska revolutionen, genom att den borgerligt demokratiska revolutionen övergick i en socialistisk, genom upprättandet av proletariatets diktatur.

Inget underordnande

Den andra kinesiska revolutionen led ett tragiskt nederlag 1927 därför att Stalin tvingade det unga kinesiska kommunistpartiet att politiskt underordna sig Chiang Kai-cheks borgerliga Koumintang.

Den tredje kinesiska revolutionen kunde segra därför att Mao, trots felaktiga teorier som den om »nydemokratin», i praktiken vägra de att låta den folkliga befrielsearmé som fötts ur gerillakriget mot japanerna underordna sig Chiang Kai-cheks armé, därför att han vägrade offra bondeupproren för att få till stånd en koalitionsregering med borgarklassen.

Den tredje kinesiska revolutionen ledde till att Folkrepubliken Kina skapades, den arbetarstat tack vare vilken det kinesiska folket har blivit en stor och självständig nation i världen och kommit undan hungern och eländet. Inget som hänt därefter kan ta bort den ära som tillkommer Mao för den nyckelroll han spelat i den socialistiska revolutionens seger i Kina.

Den tredje kinesiska revolutionen var, inte en »normal» socialistisk revolution. Den ägde rum efter den japanska imperialismens långa och förödande krig mot Kina. Ett krig som förödde ekonomin och skingrade städernas arbetarklass. Detta faktum, tillsammans med Maos inriktning på att kväva stadsproletariatets kamp, ledde till att arbetarklassen inte kunde spela någon självständig roll i den kinesiska revolutionen. Den revolutionära processen leddes av ett kommunistparti som var starkt byråkratiserat och som förhindrade varje utveckling av sovjeter, av arbetarråd, i Kina. Den kinesiska revolutionen var byråkratiserad från början.

Gemensamma drag

Mao var ingen Stalin, just därför att han ledde en revolution och inte en kontrarevolution. Men han var heller ingen Lenin eftersom den revolution han ledde inte till sin form var en äkta proletär revolution fastän den hade dess historiska och sociala innehåll: krossandet av borgarklassens makt och egendom, krossandet av den borgerliga staten.

Men även om Mao varken var en Lenin eller en Stalin, så hade den byråkratiska regim han upprättade i Folkrepubliken Kina flera drag gemensamma med den stalinistiska regimen i Sovjetunionen: Där kvävdes den proletära demokratin, där styrdes inte företagen av arbetarna, där fanns personkulten och den pragmatiska deformationen av marxismen, där fanns byråkratins materiella privilegier. Att enbart förklara dessa fenomen med Kinas efterblivenhet — som uppenbarligen är en av byråkratiseringens rötter — det är att underskatta den subjektiva faktorns betydelse och massrörelsens dynamik.

Det är i detta som den åldrande Maos verkliga tragik ligger. Han oroade sig för följderna av landets och partiets byråkratisering — för avpolitiseringsen av massorna, för det som hade hänt i Sovjetunionen.

Sedan »det stora språnget» misslyckats hamnade Mao i minoritet i partiledningen. Då vände han sig till massorna över huvudet på partiapparaten. Detta inledde kulturrevolutionen, som hade gemensamma drag med ungdomsradikaliseringen i resten av världen. Dess symbol blev ett Mao-citat: »I sista hand leder historiens lärdomar till detta: Det är rätt att göra uppror.»

Men när massmobiliseringarna mer och mer började gå bortom den maoistiska fraktionens kontroll, när de ledde till att det bildades oppositionella vänstertendenser, när de började dra

med arbetarna i strejker, då enade sig Mao på nytt med apparatens majoritet. »Rödgardisterna» disciplinerades och bestraffades. I fortsättningen blev regeln: »Alla uppror är berättigade, utom uppror mot Mao Tse-tungs tänkande».

Cyniska förräderier

Högervridningen inom landet ledde till en ännu mer uttalad högervridning inom utrikespolitiken. Efter att ha förebrått de sovjetiska ledarna deras bristande stöd till de revolutionära rörelserna och deras överdrivna eftergifter för imperialismen, upptäckte den maoistiska ledningen att det fanns en »social-imperialism» i Sovjetunionen, att det fanns två likställda »supermakter». Sedan upptäckte den den »unga» sovjetiska imperialismen som sågs som den mest aggressiva och följaktligen den farligaste.

Vi minns de cyniska förräderierna mot de revolutionära rörelserna på Ceylon, i Sudan, i Etiopien, stödet åt den iranske bödeln, den hand som sträcktes ut mot de europeiska imperialisterna för att stärka deras arméer mot Sovjetunionen.

Kulturrevolutionen utövade en verklig dragning på en del av de nya avantgarderna i världsskala. Maoismen framstod som ett alternativ till vänster om de officiella kommunistpartierna, ett alternativ som var mer frihetligt och mer inriktat på tredje världen. Slutet på kulturrevolutionen, den kinesiska utrikespolitikens högervridning, de maoistiska organisationernas förvandling till ny-stalinistiska sekter, fläckade denna bild. Mao dog då maoismen i världsskala börjat gå tillbaka.

Mao lämnar efter sig ett Kina som befinner sig i svallning. Till skillnad från i Sovjet under 40- och 50-talen är de kinesiska massorna varken demoraliserade eller passiva. Byråkratins kamp om makten efter Mao kommer inte att avgöras utan dessa massors ingripande. Maoismens kris har redan inletts. Den kommer att utmynna i den politiska, anti-byråkratiska revolutionens seger. Den kommer att leda till en makt som utövas av de kinesiska arbetarna och bönderna, som kommer att befästa och utvidga den stora kinesiska revolutionens erövringar.

Lästips – mer om Mao Zedong

Maurice Meisner: [Mao Zedong – Ett politiskt och intellektuellt porträtt](#),

Philip Short: [Mao och kulturrevolutionen](#)

Stuart Schram: [Mao Tse-tungs tänkande](#)

Pierre Rousset: [1900-talets Kina – Kritiskt bokslut över maoismens roll i revolutionen: bidrag och begränsningar](#).

Gregor Benton och Lin Chun (red): [Var Mao verkligen ett monster?](#) (om Jung Chang/Jon Hallidays mycket kritiska Mao-biografi *Mao – Den sanna historien*)